

แบคทีเรียเลปโตสไปรา (Leptospira) ที่มากับน้ำท่วม

วันที่เผยแพร่: Fri 13 December 2024

FYI Today! ช่วงนี้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้หลายจังหวัด เชื้อแบคทีเรียขนาดเล็กมอง ‘เลปโตสไปรา’ ก็มักจะมากับน้ำท่วมนะสิ

เลปโตสไปรา (Leptospira) ที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันในชื่อ “โรคฉี่หนู” หรือ เลปโตสไปโรซิส พบได้เฉพาะในท้องทุ่งนาหรือพื้นที่ที่มีน้ำท่วมเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง “หนู” ที่อาศัยตามอาคารบ้านเรือน สำนักงานต่างๆ เป็นพาหะของโรคเช่นเดียวกัน

เลปโตสไปโรซิส (Leptospirosis) เป็นเชื้อแบคทีเรียของสัตว์ที่สามารถติดต่อมาสู่คน (Zoonotic Disease) และเป็นกลุ่มอาการของโรคจากเชื้อแบคทีเรียที่ติดต่อมาจากสัตว์หลายชนิด ที่อยู่ในไตและกระเพาะปัสสาวะของสัตว์นำโรค เช่น หนู โค กระบือ สุกร สุนัข แพะ แกะ โดยมีหนูเป็นสัตว์แพร่โรคที่สำคัญ ก่ออาการหลากหลายขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อ (serovars) และปริมาณเชื้อที่ได้รับ เนื่องจากเชื้อชนิดนี้จะถูกขับออกมาทั้งฉี่หนูและปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมในน้ำหรือที่ชื้นแฉะทำให้เชื้อสามารถเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผล รอยถลอก ผิวหนังที่แช่อยู่ในน้ำนานๆ รวมถึงการหายใจเอาละอองน้ำที่มีเชื้อโรคเข้าไป นอกจากนี้ยังติดต่อได้จากการรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อ การติดเชื้อมีได้ตั้งแต่ไม่ปรากฏอาการ มีอาการน้อย อาการรุนแรงหรือถึงขั้นเสียชีวิต ผู้ที่ติดเชื้อในพื้นที่ที่มีโรคนี้นี้เป็นโรคประจำถิ่น ส่วนใหญ่มักไม่แสดงอาการ หรือแสดงอาการน้อย โดยสาเหตุเกิดจากเชื้อเลปโตสไปรา Leptospira ซึ่งมีหลายชนิด

เชื้อโรคเลปโตสไปโรซิสเข้าสู่ร่างกายได้อย่างไร ?

1. เข้าทางบาดแผล/รอยถลอกหรือผิวหนังที่แช่น้ำจืดอุ่นๆ เช่น ขาที่ยืนแช่น้ำทั้งวัน เท้าที่ถูกของมีคมบาดเกิดบาดแผล ผิวหนังที่ถูเกาจนมีรอยถลอก หรือรอยแตกที่ฝ่าเท้าทั้งหมดที่เป็นช่องทางที่เชื้อโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถซ่อนใจเข้าสู่ร่างกายได้ทั้งสิ้น

2. ทางเนื้อเยื่ออ่อน ๆ ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เชื่อที่ทำให้เกิดโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถไชผ่านเนื้อเยื่ออ่อน ๆ ที่บุตามอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายได้ เช่น เยื่อบุตา เยื่อบุโพรงจมูก เยื่อบุภายในปาก เยื่อบุภายในอวัยวะเพศ เป็นต้น เนื่องจากเนื้อเยื่อบริเวณเหล่านี้บาง และอ่อนนุ่ม ดังนั้น การแช่น้ำ การลื่นตาในน้ำ การดื่มน้ำที่มีเชื้อโรคนี้หรือการกินอาหารที่ปนเปื้อนฉี่ของสัตว์น้ำโรค ทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ทั้งสิ้น ส่วนกรณีที่หนูฉี่ใส่น้ำ หรืออาหารที่รับประทานเข้าไปก็มีโอกาสเกิดโรคได้แต่พบได้น้อย

ป้องกันไม่ให้ป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิสได้อย่างไร ?

การปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เชื้อโรคเลปโตสไปโรซิสเข้าสู่ร่างกายจะลดความเสี่ยงในการติดโรคเลปโตสไปโรซิส ได้ เช่น การป้องกันตนเองในภาวะน้ำท่วม

ระยะน้ำท่วม

- หลีกเลี่ยงการเล่นน้ำ แช่น้ำ ย่ำโคลนนาน ๆ เมื่อขึ้นจากน้ำแล้ว ต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
- ควรสวมรองเท้าบูท หรือรองเท้าน้ำที่เหมาะสม สามารถป้องกันน้ำหรือป้องกันการถูกของมีคมบาดได้ หากต้องลุยน้ำ ย่ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ จะช่วยลดการเกิดบาดแผลและลดการสัมผัสกับน้ำที่อาจมีเชื้อโรค
- รับประทานอาหารที่สะอาดและเก็บอาหารในภาชนะที่มีมิดชิด
- เก็บกวาดขยะใส่ถุง พลาสติก มัดปากถุง ให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนู และสัตว์อื่น ๆ
- ดูแลที่พักให้สะอาด จัดของให้เป็นระเบียบไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของหนู และไม่ควรรำรำน้ำที่ท่วมขังมาล้างบ้าน
- หากมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะน่องและโคนขาและมีประวัติ แช่น้ำย่ำน้ำ 7 วันก่อนมีอาการ ให้สงสัยว่าจะเป็นโรคนี้ ไม่ควรรับประทานยาเอง ควรรีบไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลหรือหน่วยแพทย์ที่ออกมาให้บริการในพื้นที่ เพราะการรักษาทันทั่วที่จะช่วยลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนจะนำไปสู่การเสียชีวิต

ระยะหลังน้ำท่วม ควรปฏิบัติดังนี้

- สำรวจพื้นที่และปรับสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ทำทางเดินทำให้สูงกว่าพื้นปกติ ปรับปรุงระบบท่อระบายน้ำ และส้วม เป็นต้น
- สวมรองเท้าบูท หรือรองเท้าน้ำที่เหมาะสมสามารถป้องกันน้ำได้หากต้องลุยน้ำ ย่ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ
- เก็บกวาดขยะใส่ถุงพลาสติก มัดปากถุงให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนูและสัตว์ อื่น ๆ
- สวมถุงมือยางขณะทำความสะอาด เก็บกวาดบ้านเรือน ถนนและสิ่งสาธารณะประโยชน์ หลังการเก็บกวาด
- ทำความสะอาดที่พัก ต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
- รับประทานอาหารที่สะอาด และเก็บอาหารในภาชนะที่มีมิดชิด

การควบคุมและกำจัดแหล่งรังโรค

- หมั่นล้างมือภายหลังจับต้องเนื้อ ชากสัตว์ และสัตว์ทุกชนิด
- หลีกเลี่ยงการเดินลุยน้ำที่ชื้นแฉะหรือมีน้ำขังด้วยเท้าเปล่า ควรสวมรองเท้าบูทเพื่อป้องกัน
- หลังเสร็จภารกิจที่ต้องสัมผัสน้ำหรือที่ชื้นแฉะแล้ว ควรรีบอาบน้ำชำระร่างกาย หรือล้างมือ ล้างเท้าให้สะอาดทันที
- กำจัดหนู ซึ่งเป็นพาหะนำโรค
- ปรับปรุงสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้สะอาด
- ปิดฝาถังขยะ และหมั่นกำจัดขยะโดยเฉพาะเศษอาหาร ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนู
- พื้นคอกของสัตว์เลี้ยง ควรเป็นพื้นซีเมนต์ ผิวเรียบ ดูแลให้แห้งอยู่เสมอ ไม่ให้มีน้ำหรือปัสสาวะสัตว์ขังอยู่
- เมื่อสัตว์เลี้ยงป่วย ต้องแจ้งให้สัตวแพทย์รักษาโดยเร็ว

- เมื่อคนป่วยหรือมีอาการนำสงสัย ควรรีบพบแพทย์ เพื่อจะได้รับการตรวจรักษาอย่างทันท่วงที จะได้ปลอดภัยจากโรค

ควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปในแหล่งน้ำหรือโคลนที่อาจมีการปนเปื้อนของเชื้อ หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรสวมรองเท้าบูทและถุงมืออย่างให้มิดชิด เมื่อขึ้นจากน้ำควรชำระล้างร่างกายด้วยสบู่ทันทีเพื่อป้องกันการติดเชื้อเลปโตสไปราที่อาจปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ปรับปรุง/ดูแลด้านสุขาภิบาลตามอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัย เช่น กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลที่จะเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของหนู ไม่รับประทานน้ำนมดิบ หรือเนื้อสัตว์ที่ปรุงไม่สุก เพราะอาจมีเชื้อเลปโตสไปรา ปนเปื้อนอยู่ ทั้งนี้หากพบอาการนำสงสัยว่าติดเชื้อ ควรพบแพทย์ทันที ไม่ซื้อยามารับประทานเองเพราะอาจจะส่งผลเป็นอันตรายต่อร่างกายได้

เผยแพร่ : ณาตการ์ หมื่นชล

(เจ้าหน้าที่พัฒนาและบริหารจัดการสารสนเทศ)

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

กองระบบและบริหารข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กรข.)

กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ (พร.)

Social Media

Facebook : stkcsociety

Twitter : stkcsociety

Tiktok : stkcsociety

Youtube channel : STKC Society

แหล่งที่มา

https://pvlo-ctr.dld.go.th/webnew/images/stories/news/54-10-10_2.pdf

เจ้าของข้อมูล:

กรมปศุสัตว์, กรมควบคุมโรค

คำถามที่ 1 แบบเลือกตอบ (อย่างน้อย 1 คำถาม)

คำถาม เชื้อเลปโตสไปโรซิส (Leptospirosis) มาจากอวัยวะส่วนใดของสัตว์ที่เป็นพาหะ

1. ไตและเยื่อぶตา
2. ไตและเยื่อぶโพรงจมูก
3. ไตและเยื่อぶในช่องปาก
4. ไตและกระเพาะปัสสาวะ

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : 4. ไตและกระเพาะปัสสาวะ

กระบวนการอ่าน: การรู้ตำแหน่งข้อสนเทศในบทอ่าน

สถานการณ์: สาธารณะ

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 2 แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

จากบทความ เรื่อง แบคทีเรียเลปโตสไปรา (Leptospira) ที่มากับน้ำท่วม
ข้อความเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็น จงเลือก ข้อเท็จจริง หรือ ความคิดเห็น ในแต่ละ
ข้อความ

ข้อความนี้เป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น	ข้อเท็จจริง	ความคิดเห็น
เลปโตสไปโรซิสเป็นเชื้อแบคทีเรียของสัตว์ที่สามารถติดต่อมาสู่คน		
ควรสวมรองเท้าที่ป้องกันน้ำหากต้องลุยน้ำหรืออย่าโคลนเพื่อป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย		
สัตว์เลี้ยงป่วย ต้องแจ้งให้สัตวแพทย์รักษาโดยเร็ว		
หากพบอาการน่าสงสัยว่าติดเชื้อ ควรพบแพทย์ทันที ไม่ซื้อยามารับประทานเอง เพราะอาจจะส่งผลเป็นอันตรายต่อร่างกายได้		

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : ข้อเท็จจริง,ความคิดเห็น,ข้อเท็จจริง,ความคิดเห็น,

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: สาธารณะ

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 3 แบบเติมคำตอบแบบปิด (อย่างน้อย 1 คำถาม)

จงอธิบายวิธีการรับเชื้อโรคเลปโตสไปโรซิสสู่คน

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ :

1. เข้าทางบาดแผล/รอยถลอกหรือผิวหนังที่แช่น้ำจืดอ่อนนุ่ม เช่น ขาที่ยืนแช่น้ำทั้งวัน เท้าที่ถูกรองมีคมบาดเกิดบาดแผล ผิวหนังที่ถูกรองมีรอยถลอก หรือรอยแตกที่ฝ่าเท้าทั้งหมดที่เป็นช่องทางที่เชื้อโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถซ่อนใจเข้าสู่ร่างกายได้ทั้งสิ้น

2. ทางเนื้อเยื่ออ่อน ๆ ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เชื้อที่ทำให้เกิดโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถไชผ่านเนื้อเยื่ออ่อน ๆ ที่บุตามอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายได้ เช่น เยื่อบุตา เยื่อบุโพรงจมูก เยื่อบุภายในปาก เยื่อบุภายในอวัยวะเพศ เป็นต้น เนื่องจากเนื้อเยื่อบริเวณเหล่านี้บาง และอ่อนนุ่ม ดังนั้น การแช่น้ำ การลื่นตาในน้ำ การดื่มน้ำที่มีเชื้อโรคนี้หรือการกินอาหารที่ ปนเปื้อนฉี่ของสัตว์นำโรค ทำให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ทั้งสิ้น ส่วนกรณีที่หนูฉี่ใส่หน้า หรืออาหารที่รับประทานเข้าไปก็มีโอกาสเกิดโรคได้แต่พบได้น้อย

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: สาธารณะ

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เต็มคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 4 แบบเติมคำตอบแบบเปิด (อย่างน้อย 1 คำถาม)

การป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส มีวิธีการอย่างไร

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : ระวังน้ำท่วม

- หลีกเลี่ยงการเล่นน้ำ แช่น้ำ ย่ำโคลนนาน ๆ เมื่อขึ้นจากน้ำแล้ว ต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
  - ควรสวมรองเท้าบูท หรือรองเท้าที่เหมาะสม สามารถป้องกันน้ำหรือป้องกันการถูกของมีคมบาดได้ หากต้องลุยน้ำ ย่ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ จะช่วยลดการเกิดบาดแผลและลดการสัมผัสกับน้ำที่อาจมีเชื้อโรค
  - รับประทานอาหารที่สะอาดและเก็บอาหารในภาชนะที่มีมิดชิด
  - เก็บกวาดขยะใส่ถุง พลาสติก มัดปากถุง ให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนู และสัตว์อื่น ๆ
  - ดูกูลที่พักให้สะอาด จัดของให้เป็นระเบียบไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของหนู และไม่ควรรำน้ำที่ท่วมขังมาล้างบ้าน
  - หากมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะน่องและโคนขาและมีประวัติ แช่น้ำย่ำน้ำ 7 วันก่อนมีอาการ ให้สงสัยว่าจะเป็นโรคนี้ ไม่ควรรับประทานยาเอง ควรรีบไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลหรือหน่วยแพทย์ที่ออกมาให้บริการในพื้นที่ เพราะการรักษาทันที่ที่จะช่วยลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนจะนำไปสู่การเสียชีวิต
- ระยะหลังน้ำท่วม ควรปฏิบัติดังนี้
- สำรวจพื้นที่และปรับสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ทำทางเดินทำให้สูงกว่าพื้นปกติ ปรับปรุงระบบท่อระบายน้ำ และส้วม เป็นต้น
  - สวมรองเท้าบูท หรือรองเท้าที่เหมาะสมสามารถป้องกันน้ำได้หากต้องลุยน้ำ ย่ำโคลน เดินบนที่ชื้นแฉะ
  - เก็บกวาดขยะใส่ถุงพลาสติก มัดปากถุงให้แน่น ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนูและสัตว์ อื่น ๆ
  - สวมถุงมือยางขณะทำความสะอาด เก็บกวาดบ้านเรือน ถนนและสิ่งสาธารณะประโยชน์ หลังการเก็บกวาด
  - ทำความสะอาดที่พัก ต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ซับให้แห้งโดยเร็วที่สุด
  - รับประทานอาหารที่สะอาด และเก็บอาหารในภาชนะที่มีมิดชิด

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เต็มคำตอบตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 5 แบบเติมคำตอบแบบอิสระ (อย่างน้อย 1 คำถาม)

การกำจัดโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถดำเนินการได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : การกำจัดโรคเลปโตสไปโรซิสสามารถดำเนินการได้ เพราะหนูเป็นสัตว์แพร่โรคที่สำคัญ หากป้องกันหรือกำจัดหนูก็จะสามารถกำจัดโรคนี้ได้ ซึ่งการกำจัดโรคนี้สามารถดำเนินการได้โดย

- หมั่นล้างมือภายหลังจับต้องเนื้อ ซากสัตว์ และสัตว์ทุกชนิด
- หลีกเลี่ยงการเดินลุยน้ำที่ขุ่นแฉะหรือมีน้ำขังด้วยเท้าเปล่า ควรสวมรองเท้าบูทเพื่อป้องกัน
- หลังเสร็จภารกิจที่ต้องสัมผัสน้ำหรือที่ขุ่นแฉะแล้ว ควรอาบน้ำชำระร่างกาย หรือล้างมือ ล้างเท้า

ให้สะอาดทันที

- กำจัดหนู ซึ่งเป็นพาหะนำโรค
- ปรับปรุงสุขาภิบาลที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้สะอาด
- ปิดฝาถังขยะ และหมั่นกำจัดขยะโดยเฉพาะเศษอาหาร ไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของหนู
- พื้นคอกของสัตว์เลี้ยง ควรเป็นพื้นซีเมนต์ ผิวเรียบ ดูแลให้แห้งอยู่เสมอ ไม่ให้มีน้ำหรือปัสสาวะสัตว์

ซึ่งอยู่

- เมื่อสัตว์เลี้ยงป่วย ต้องแจ้งให้สัตวแพทย์รักษาโดยเร็ว

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ม. 1/2: จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน